

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 6/1999 vp

Hallituksen esitys laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 5 päivänä lokakuuta 1999 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (HE 88/1999 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 7/1999 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Jorma Kantola, ylitarkastaja Jaana Törrönen ja ylikomisario Kari Koivunieni, sisäasiainministeriö

- lainsäädäntöneuvos Leena Vettenranta, oikeusministeriö
- ylilääkäri Terhi Hermansson, sosiaali- ja terveysministeriö
- ulkomaalaisvaltuutettu Antti Seppälä
- yksikönjohtaja Anita Honkanen, Ulkomaalaisvirasto
- lakimies Marjaana Laine, Pakolaisneuvontary.

Lisäksi ulkoasiainministeriö, valtiovarainministeriö, opetusministeriö, työministeriö, rajavartiolaitoksen esikunta, Uudenmaan lääninoikeus, Kansanterveyslaitos, Suomen Kuntaliitto ja Helsingin yliopiston oikeuslääketieteen laitos ovat antaneet kirjalliset lausunnot.

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia lisäämällä siihen säännökset DNA-tutkimuksesta oleskelulupa-asiassa, jossa lupaa haetaan perhesiteen perusteella. Ulkomaalaisvirasto voi ohjata asianosaisen DNA-tutkimukseen, jos perhesiteestä muutoin saatua selvitystä

ei voida pitää riittävänä. DNA-tutkimuksesta aiheutuvat kustannukset ehdotetaan korvattaviksi valtion varoista. Esitys liittyy vuoden 2000 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta lähtee siitä, että biologiseen sukulaisuuteen perustuvasta perhesiteestä on saatava riittävä selvitys ennen kuin oleskelulupa voidaan tällä perusteella myöntää. DNA-tutkimuksen avulla onkin mahdollista varmistua siitä, että asianosaisten välillä todella vallitsee tällainen sukulaisuussuhde. Valiokunta hyväksyy lakiehdotuksen lähtökohdan, jonka mukaan DNA-tutkimus tulee kysymykseen, jos biologisesta sukulaisuudesta ei muutoin voida saada riittävää selvitystä. Asiastahan ei ole aina saatavissa luotettavaa asiakirjaselvitystä. Valiokunnan käsityksen mukaan erityisen ongelmallisia ovat ne tilanteet, joissa ei ole käytettävissä asiakirjaselvitystä lainkaan. Yleisellä tasolla voidaan myös todeta, että sukulaisuuden selvittämiseen pelkästään haastattelumenetelmän avulla sisältyy jo menetelmän luonteeseen liittyviä epävarmuustekijöitä.

Tässä yhteydessä on syytä viitata myös siihen, että hallintovaliokunta on vuoden 1998 valtiopäivillä ulkomaalaislain muuttamista koskevaan hallituksen esitykseen HE 50/1998 vp liittyvässä mietinnössään (HaVM 21/1998 vp) edellyttänyt hallitukselta muun ohella toimenpiteitä turvapaikkamenettelyyn liittyvien väärinkäytösten estämiseksi. Luonnollisesti perhesiteen selvittäminen DNA-tutkimuksen avulla on myös ulkomaalaisen edun mukaista ainakin niissä tapauksissa, joissa biologinen sukulaisuussuhde on olemassa.

Selvyyden vuoksi valiokunta toteaa, että perheside on voimassa olevan ulkomaalaislain mukaan laajempi käsite kuin biologinen sukulai-

suus. Näin ollen on mahdollista, että oleskeluluvan saannin kannalta merkityksellinen perheside on olemassa, vaikka asianosaiset eivät olisi-kaan biologisia sukulaisia.

Lakiehdotuksen mukaan DNA-tutkimukseen osallistuminen on ulkomaalaiselle vapaaehtoista, minkä vuoksi pakkokeinoja ei DNA-näytteen ottamiseksi voida käyttää. Hallituksen esityksen perusteluissa katsotaan, että suostumuksen tulee olla kirjallinen, jottei suostumuksen saamisesta tulisi jälkeensä epäselvyyttä. Lakiehdotuksen perusteluihin viitaten valiokunta pitää perusteltuna, että laissa säädetään sanotusta asiasta. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 18 e §:n 2 momentin muuttamista.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä edellä esitetyin kannanotoin ja ehdote-
tuin muutoksin.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus) .

Valiokunnan muutosehdotus

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 22 päivänä helmikuuta 1991 annettuun ulkomaalaislakiin (378/1991) uusi 18 e ja 18 f § seuraavasti:

18 e §

Perhesiteen selvittäminen DNA-tutkimuksen avulla

(1 mom. kuten HE)

Asianosaiselle on annettava asianmukaiset tiedot DNA-tutkimuksen tarkoituksesta ja luonteesta sekä siihen liittyvistä seurauksista ja vaaroista. DNA-tutkimuksen suorittaminen edellyttää, että tutkittava on antanut tietoon ja vapaaseen tahtoon perustuvan *kirjallisen* suostumuksensa. Tutkimustietoja ei voida käyttää muuhun

tarkoitukseen kuin oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä olevan perhesiteen selvittämiseen tutkittavan henkilön antamassa suostumuksessa yksilöidyissä tapauksissa.

(3 mom. kuten HE)

18 f §

(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 17 päivänä marraskuuta 1999

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
vpj. Pertti Turtiainen /vas
jäs. Rainer Erlund /erl
Ulla Juurola /sd
Esko Kurvinen /kok
Paula Lehtomäki /kesk
Hannes Manninen /kesk

Kirsi Ojansuu /vihr
Heli Paasio /sd
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Pekka Ravi /kok
Petri Salo /kok
Arto Seppälä /sd
Kari Urpilainen /sd.